

спілкуванню, туризм має стати одним з ефективних засобів формування системи загальнолюдських цінностей. Тому туризм та готельне господарство є одним з пріоритетних напрямів розвитку національної культури та економіки.

1. Кабушкин Н.И., Бондаренко Г.А. Менеджмент гостиниц и ресторанов. – Минск: Новое знание, 2002. – 368 с.

2. Левковська Л., Чабан Р., Мушин Г. Стан і перспективи розвитку туризму та готельного господарства в Україні // Економіка України. – 2003. – №6. – С.31-36.

3. Статистичний щорічник України за 2002 р. / За ред. О.Г.Осауленка. – К.: Державний комітет статистики України, 2003. – 664 с.

4. www. TOURISM. GOV. UA.

Отримано 23.02.2006

УДК 379.851

О.Ю.ДАВИДОВА, канд. техн. наук

Харківський державний університет харчування та торгівлі

І.В.ХАЛІНА

Харківська національна академія міського господарства

ДОСЛІДЖЕННЯ ФАКТОРІВ, ЩО ВПЛИВАЮТЬ НА ТУРИСТСЬКИЙ ПОПИТ В УКРАЇНІ

Досліджуються основні фактори, що впливають на туристський попит в Україні. Пропонуються заходи щодо збільшення обсягів попиту на туристські послуги.

Туризм – це галузь світового масштабу з щорічним обігом понад трильйон доларів, що впливає на устрій та політику багатьох держав і регіонів. У системі туризму тісно пов'язані інтереси економіки та культури, безпеки та міжнародних відносин, екології та зайнятості населення, готельного бізнесу та транспортних організацій. Невід'ємною частиною туризму є підприємства ресторанного господарства.

Закон України „Про внесення змін до закону України „Про туризм” від 18.11.2003р. №1282-IV зазначає: „Для розвитку туризму поперше необхідна наявність туристських ресурсів. Туристськими ресурсами України є пропонувані або такі, що можуть пропонуватися, туристські пропозиції на основі та з використанням об'єктів державної комунальної або приватної власності” [1].

Майже вся територія України характеризується виключно сприятливими природнокліматичними умовами та наявністю різних видів рекреаційних і туристських ресурсів для розвитку не тільки внутрішнього туризму, а й міжнародного.

Як свідчить практика, для розвитку туризму недостатньо одних

туристських ресурсів, необхідно сумісність багатьох факторів: соціально-економічних, політичних, культурологічних та екологічних [2].

Туризм як галузь економіки, що займається організацією вільного часу, може успішно існувати за наявності двох умов: вільного часу і достатніх матеріальних цінностей для цього. Таким чином, необхідними передумовами виникнення масового попиту на туризм і підтримку його на високому рівні є збільшення вільного часу і зростання добробуту суспільства. Тенденція до збільшення вільного часу є об'єктивним чинником виникнення і зростання попиту на туризм [3].

Для того, щоб туризм розвивався, набув масовий характер, суспільство повинне мати необхідний рівень добробуту. В Україні ж туризм не прийме масовий характер, поки не будуть задоволені базові фізіологічні потреби більшості населення. Але за період 2001-2004 рр. туризм в Україні розвивався інтенсивними темпами, хоча загальний обсяг туристського потоку та окремих його складових за типами туризму (в'їзний, виїзний, внутрішній) змінювався неоднаковими темпами (таблиця) [4].

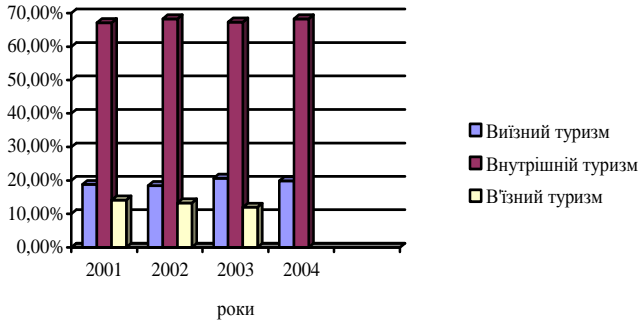
Показники розвитку туризму за період 2001-2004 рр.

Показники	Всього туристів							
	2001 р.		2002 р.		2003 р.		2004 р.	
	тис. чол.	%	тис. чол.	%	тис. чол.	%	тис. чол.	%
Кількість іноземних туристів (в'їзний туризм)	378	18,77	418	18,45	591	20,69	614	19,91
Кількість внутрішніх туристів	1351	67,08	1545	68,21	1922	67,27	2105	68,25
Кількість виїжджаючих туристів	285	14,15	302	13,33	344	12,04	365	11,84
Загальний обсяг туристських потоків	2014	100	2265	100	2857	100	3084	100

За цей період найбільше зростання загальної кількості туристів відбулося у 2003 та 2004 рр. Головною тенденцією розвитку туризму даного періоду в Україні є суттєве зростання обсягів обслугованих виїзних та внутрішніх туристів при незначній активізації іноземного туризму. Структура потоків за типами туризму змінювалась протягом 5 років нерівномірно (рисунк). Якщо за перший рік динамічного ряду частка внутрішніх туристських потоків була мінімальною – 67,08%, то в 2004 р. вона зросла до 68,25%. Зростає також питома вага виїзного туризму, а питома вага в'їзного туризму зменшується. Таку тенденцію можна охарактеризувати як позитивну.

Зміни в структурі туристських потоків у бік внутрішнього та

в'їзного туризму протягом останніх років пов'язано з візовою політикою як в Україні, так і в інших країнах. Основною причиною відсутності в'їзного туризму залишається низький рівень і відсутність необхідної туристської інфраструктури для іноземних туристів.

Структура туристських потоків за типами туризму в Україні за 2001-2004 роки

Головними чинниками подальшого розвитку в'їзного та внутрішнього туризму в Україні є:

- 1) підвищення якості та конкурентоспроможності туристських послуг з метою задоволення усіх потреб споживачів (туристів);
- 2) впровадження гнучкої візової політики;
- 3) реконструкція та модернізація туристської інфраструктури;
- 4) розширення реклами туристських послуг України за кордоном та підвищення її ефективності.

Попит на туристські послуги значною мірою визначають вікові сегменти населення країни.

Сім'ї з немовлятами та маленькими дітьми переважно не подорожують та у більшості залишаються удома. Це пояснюється тим, що значна частина доходу цих сімей, частка якого могла б бути витрачена на туризм, витрачається на маленьких дітей. Проте зростаюча кількість дітей є хорошим чинником розвитку туризму на довгострокову перспективу, оскільки діти будуть потенційними споживачами туристських послуг. При цьому підлітки можуть бути самостійними туристами [3].

Люди середнього віку відрізняються більшою можливістю до подорожей. Це пояснюється тим, що вони мають стабільний заробіток та дорослих дітей, які можуть самі заробляти собі на життя.

Люди зрілого віку характеризуються наявністю більш великих вільних грошових коштів, ніж інші. Вони мають невеликі домогосподарства та здебільшого вільні від витрат коштів на освіту та виховання

дітей.

Особливе місце серед факторів, які впливають на розвиток туризму, займає сезонність, що виступає як найважливіша специфічна проблема. Сезонність – це можливість туристських потоків концентруватися у визначених місцях протягом невеликого періоду часу [5].

З економічної точки зору, сезонність – це повторювальні коливання попиту (його зріст та падіння), які впливають негативно на економіку країни. Вони призводять до простоїв матеріально-технічної бази. Наприклад, попит на туристські послуги у Криму досягає найбільшого значення у літні місяці, а в Карпатах – взимку. Це пов'язано з природнокліматичними умовами цих регіонів.

З метою урівноваження попиту туристські організації організують диференційовані ціни, тобто найвищі ціни у сезон, нижчі – у несеzon.

Туристська активність знаходиться в прямій залежності від рівня освіти потенційних споживачів, тому важливим чинником, який має вплив на попит на туристські послуги є рівень освіти населення, оскільки це розширює інтереси людей і, як наслідок, стимулює туризм. Так, люди з середньою освітою більше віддають перевагу розважальним поїздкам. Люди з вищою освітою схильні більше подорожувати. Вони витрачають більше коштів на туризм, ніж інші категорії людей.

Попит на туризм також залежить від рівня доходів споживачів, тому необхідно постійно стежити за тенденціями змін у сфері особистих доходів населення. Якщо економічні показники свідчать про спад, то фірмам необхідно швидко та адекватно реагувати – змінювати позиції та ціни свого товару.

В основній частині українського населення у зв'язку з економічними змінами, інфляцією, втратою заощаджень відбулося різке зниження реальних доходів. І це, природно, не може не позначитися на перспективі розвитку масового туризму. Для туристських підприємств зростає перспектива розвитку внутрішнього туризму – перенесення попиту від більш дорогих поїздок за рубіж на більш доступні нетривалі і недорогі поїздки усередині країни [3].

Крім доходів населення велике значення на попит на туристські послуги має наявність вільного часу. Ніякі доходи, навіть найвищі, не зможуть допомогти людині здійснити турпоїздку, якщо у неї немає на це часу. В сучасному суспільстві брак часу так само, як і брак доходу, є основним обмеженням туризму. Час також має вплив на вибір транспортного засобу, туристського центру та на заходи для відпочинку.

Останнім часом намітилась тенденція збільшення обсягу вільного часу. Це пояснюється такими чинниками, як скорочення в середньому

тривалості робочого тижня, більш тривала відпустка, святкові дні, шкільні канікули, наявність можливостей роботи неповний день, заняття позаштатних посад, відхід на пенсію, а також зміни в рівні освіти тощо. Україна за кількістю свят та перенесенню святкових дат з метою продовження відпочинку займає одне з перших місць. Тому збільшився інтерес до турів вихідного дня. Під час організації таких турів використовується авіатранспорт. Таким чином, необхідно слідкувати за змінами вільного та робочого часу для виявлення нових тенденцій в цій області для того, щоб розробити нові тури, нові розваги для населення з метою залучення якомога більшої кількості туристів та отримання прибутку.

Таким чином, у сучасних умовах спостерігається зростання ролі та значення туризму. Тому підвищення якості та конкурентоспроможності надання туристських послуг в Україні дозволить збільшити надходження грошових коштів та досягти сталого розвитку туризму. Це, в свою чергу, підвищить рівень ВВП (валового внутрішнього продукту) та сприятиме підвищенню добробуту населення країни.

1. Про внесення змін до Закону України „Про туризм”: Закон України від 18.11.2003 р. №1282-IV.

2. Ладженская Р. С. Экономика туризма. – Харьков, 2004. – 214 с.

3. Квартальнов В. А. Туризм. – М.: Финансы и статистика, 2002. – 320 с.

4. Статистичний щорічник України за 2003 рік.

5. Организация туризма / А.П.Дурович, Н.И.Кабушкин, Т.М.Сергеева и др.; Под общ. ред. Н.И.Кабушкина. – Минск: Новое знание, 2003. – 632 с.

Отримано 23.02.2006

УДК 536.262

Ю.В.ГЛАЗУНОВ, канд. техн. наук

Украинская государственная академия железнодорожного транспорта, г.Харьков

ТЕХНИКО-ЭКОНОМИЧЕСКАЯ ЭФФЕКТИВНОСТЬ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ КОНСТРУКЦИЙ С ВНЕШНИМ АРМИРОВАНИЕМ

Приводятся исследования экономической эффективности применения в строительстве конструкций, выполненных из сталебетона, результаты теоретических и экспериментальных исследований прочности и деформации бетона в конструкциях с внешним армированием под нагрузкой. Рассмотрены способы расчета и выполнено сравнение железобетонных и сталебетонных конструкций.

С развитием и применением эффективных способов соединений металлических элементов (электросварка, высокопрочные болты, синтетические клеи) значительно возрос интерес к использованию полосовой, листовой и профилированной стали в качестве арматуры желе-